

PARTICIPAREA MASELOR POPULARE DIN JUD. ILFOV LA RAZROIUL DE INDEPENDENȚĂ

de ADRIAN PASCU și
IOAN TUDORACHE

Războiul de independență, încununarea năzuințelor și luptelor de veacuri ale poporului român, a prilejuit ilfovenilor integrarea organică și energetică într-un nou și amplu efort național.

Bazată pe corespondențele realizate anterior — când, încă din perioada obștii țărănești libere, continuând tradițiile traco-geto-dacilor, apoi în vremea bătăliilor de apărare strălucit conduse de marii voievozi, pînă în zorii epocii moderne; participarea la revoluțiile din 1821 și 1848, la făurirea Unirii — această integrare a început prin sprijinirea acțiunii de apărare a Dunării pînă la venirea armatelor ruse. A continuat apoi prin înscrierea a numeroase contribuții umane și materiale, proces conștient, atestat de numeroase izvoare ale vremii, între care multe documente inedite, descoperite recent¹.

Desfășurată în aprilie 1877, prin contribuția bravilor ostași din Corpul 2 de armată română, dispus în puncte strategice importante — Giurgiu, Oinacu, Daia, Frățești, Stănești, Budești, Buciumeni, Oltenița² — acțiunea de acoperire a evidențiat entuziasmul locuitorilor județului Ilfov, moralul ridicat al soldaților și ofițerilor Diviziilor a 3-a și a 4-a, care au acționat în zonă. Această stare de spirit era determinată de dreptatea cauzei pentru care lupta întreaga națiune română, fapt recunoscut și de opinia publică internațională. Astfel, ziarul londonez „The Times” scria la 8 mai 1877, reținerindu-se la intrarea în dispozitiv, pe teritoriul ilfovean, a Diviziei a 4-a; „Am fost foarte surprins de frumoasa înfățișare a acestor trupe. Sînt excelent echipate din toate privințele, căci sînt de primă calitate, iar instrucția bună și arătînd o pregătire îngrijită. Această divizie va intra în acțiune imediat, în apropiere de Oltenița”³. Cît privește sprijinul activ acordat cu această ocazie de ilfovenii din zonă, acțiunea de solidarizare inițiată la Gruiu—Budești⁴, precum și contribuțiile materiale ale țăranilor din Aprozi, Obilești, Vasilați, Chiselet, Ulmeni, Hotarele, Radovanu, Vărăști și Spantov⁵ sînt pline de semnificație.

Moment al pregătirii epopeei din 1872, acoperirea și apărarea teritoriului strămoșesc și iubit a marcat, așadar, primele sacrificii umane și materiale ale maselor populare din Ilfov. În timpul bombardamentelor efectuate de otomani asupra punctelor strategice din

¹ Arhivele Centrale ale Statului, fond. Ministerul de Interne, Diviziunea Comunale (în continuare Arh. Cent. St., M. I., Com.), dos. nr. 41/1877, f. 30, 33, 109 r-v, 183—184, 191 r-v, 299, 297; nr. 42/1877, f. 10, 15, 120 r-v, 121, 126 r-v, 127, 138, 183, 203, 316—317; nr. 44/1877, f. 31—32, 416; nr. 45/1877, f. 202, 425; nr. 47/1877, f. 92, 148, 192, 203, 214; nr. 91/1877, f. 3 r-v, 136 v—139 v, 220 r—223 v; nr. 260/1879, f. 39.

² Vezi mai nou, general-maior dr. Constantin Olteanu *Măsurile luate de Comandamentul român pentru acoperirea Dunării în perioada aprilie-august 1877*, în „Revista de Istorie”, tom. 29, 1976, nr. 4, p. 557—563.

³ Apud, *ibidem*, p. 563.

⁴ Documente privind istoria României. Războiul de Independență, (în continuare D.I.R.I.), vol. V, București, 1953, dos. 1268, p. 647—648.

⁵ Arh. Cent. St., M. I., Com., dos. nr. 91/1877, f. 222—223; „Românul”, an. 21, 1877, 28 aprilie.

zona Giurgiu și Oltenița au fost răniți locotenentul Rafailă și sergentul Radu Vasile⁶ din detașamentul comandat de locotenent colonelul Alexandru Peret, provocând și numeroase pagube materiale. Ziarul „Românul” din 30 aprilie 1877 prezenta pe larg „lupta de artilerie de la Oltenița”, desfășurată cu două zile în urmă. Scria a fost continuată în lunile următoare. La Giurgiu, bunăoară, cele mai intense lovituri primite de la inamic au fost cele din 12 și 13 iunie 1877. Centrul orașului, străzile Europa și Dunărea, dar mai ales Gimnaziul au avut de suferit⁷. Nu mai puțin de 37 de obuze au căzut asupra acestei importante instituții de învățămînt⁸. Au fost „foarte rău lovite sau aproape distruse” și casele lui Stelian Georgescu și Anica Ionescu, localul telegrafului, un hotel ș. o.⁹ La fel s-a întimplat și în lunile următoare, îndeosebi la sfîrșitul lui august, cînd „mai bine de 50 de case au fost ciuruite”: din nou cazarma dorobanților, casa consulului german, două hotele și cîteva monumente istorice și de artă¹⁰. În urma acestei situații, reședința județului Vlașca a fost mutată la Comana¹¹. Răniții înregistrați în rîndul populației de rînd din zona Giurgiu—Oltenița¹², departe de a provoca panică, constituiau exemple vii ale sacrificiului popular, în numele unei cauze naționale scumpe.

Întreaga opinie publică națională lua de fapt act de aceasta prin intermediul gazetelor bucureștenc, care — prezentînd vizita șefului statului, principele Carol, la Giurgiu — informa despre hotărîrea localnicilor de a sprijini activ armata de operațiuni¹³.

Bunăoară, toți brutarii din localitate, precum și proprietarii de măcelării au contribuit prompt la aprovizionarea trupelor ce ocupau poziții strategice la Daia, Frățești, Stănești și în celelalte centre din zonă¹⁴.

Deosebit de importantă a fost contribuția umană a ilfovenilor în vremea războiului de Independență, reliefind aportul suprem al sacrificiului de sînge pentru neatîrnarea României, pentru ca urmașii lor să trăiască liberi din punct de vedere național. Peste o mie de ilfoveni au participat în cadrul armatei de operațiuni. Alte cîteva sute au făcut parte din batalioanele de miliție „Vlașca”, „Ilfov” și „Ialomița”.

Purtînd în memorie strălucitele exemple date de cei care, cu veacuri în urmă, sub conducerea bravilor voievozi iubitori de țară, au participat la luptele antiotomane de la Călugăreni și Giurgiu, Frățești și Brătia, Stănești și Ștefeni, Clejani și Dridu¹⁵, ilfovenii care au fost prezenți la asalturile hotărîtoare din 1877 s-au angajat în lupte cu entuziasmul generat de dreptatea cauzei naționale. Alături de întreaga armată română, ei au probat excelentul moral de luptă, s-au evidențiat prin bravură și eroism.

Într-adevăr, la numai o săptămîină după ce — în urma telegramelor trimise de comandantul trupelor ruse — armata română a trecut Dunărea a și avut loc prima luptă. La 27 august (st v) a fost cucerit un important redan din fața Griviței 1, care deschidea drumul spre zona intens fortificată de otomani. Prima luptă, primul succes. Dar și primele jefte de vieți omenești. Între cei căzuți neînsuflețiți, tinerii ostași-țărani ilfoveni Vlad Ioan și Giurgiuveanu Iordache, din Căscioarele și Paraschiv Marin, din Mîrșa, ultimii doi soldați din Regimentul 3 artilerie¹⁶. Trei zile mai tîrziu, au avut loc istoricele asalturi asupra Griviței 1, cucerită în final, și Grivița 2, care nu a putut fi cucerită. Aceste istorice

⁶ D.I.R.I., vol. II, dos. 940, p. 476.

⁷ Arh. Centr. St., M. I., Ad. dos. nr. 260/1879, f. 39.

⁸ „România liberă” din 19 iunie 1877 (st. v.).

⁹ Ibidem. Vezi și nr. 30 din 18/30 iunie 1877.

¹⁰ Ibidem, nr. 89 din 31 august/12 sept. 1877.

¹¹ Ibidem.

¹² Pentru evenimentele din zona Oltenița, vezi ibidem, nr. 26, 28 și 69.

¹³ Ibidem, nr. 30 din 18/30 iunie 1877.

¹⁴ D.I.R.I., vol. II, p. 475.

¹⁵ Pentru tradițiile ilfovene ale luptei pentru independență vezi serialul nostru, *Ilfovenii și independența*, I—VII, în „Steagul roșu”, București, an. XXVIII (1976), nr. 7665 și 7666; an. XXXIX (1977), nr. 7668, 7669, 7670, 7672, 7673.

¹⁶ Istoricul războiului din 1877—1878. Participarea României la acest război, lucrare făcută de mai mulți ofițeri, partea a II-a și a III-a, București, 1698, p. CCXXII.

atacuri din 30 august 1877, simbol al eroismului colectiv, au evidențiat din nou spiritul de sacrificiu suprem al ilfovenilor. Peste 30 de fii de țărani porniți din Ilfov și Vlașca au căzut morți. Cei mai mulți făceau parte din Regimentul 8 linie, unitate care a lăsat în fața Griviței 2 peste două sute de eroi ai neamului. Între aceștia, caporalul Ioniță Ioan și soldații Petrache Nicolae și David Vasile, toți trei din Pașcani-Moara Vlășiei; Ioniță Nicolae, Olteanu Paraschiv și Radu Nicolae (din Crevedia); Stan Marin (Gogoșari), Luca Barbu (Adincata), Lalău Gheorghe (Ghimpați), Neacșu Zamfir (Oltenița), Ion Ioan și Stan Marin (Gruiu), Docu Vasile (Obedeni), Ștefan Matache (Tîncăbești), Ioniță Tudor (Săftica), Stoica Minea (Crețești), Ionea Dumitru (Domnești), Iorgu Gheorghe (Axintele), Dinu Stan (Bolintin), Iancu Gheorghe (Ileana), Pădureanu Gheorghe (Frăsinet), Dobre Stancu (Palanca), Preda Niță (Popești), Stan Gheorghe (Slobozia Moară), Mocanu Petre (Adunați), Leordeanu C-tin (Singureni), reprezintă figuri de „nepăsători de moarte”¹⁷, cum spunea poetul. Din aceeași unitate au făcut parte și soldatul Gălbenușe Dumitru, de fel din Balotești, grav rănit la Grivița 2, în 30 august, și care s-a luptat cu moartea necruțătoare timp de zece luni, încetînd din viață la 20 iulie 1878 în spitalul „Independența” din Craiova¹⁸. Alți doi răniți, soldatul Radu Caneli și Stan Ioan, din Regimentul 2 linie, au revenit vremelnic în comunele natale, Cocioc-Periș și respectiv, Cornetu¹⁹. Cît au stat în convalescență, după ieșirea din spitalul Brîncovenesc, au fost înconjurați cu drag de consăteni, cărora le împărtășeau impresiile momentelor înălțătoare de pe cîmpul de luptă al războiului de Independență.

După cum se știe, la începutul lunii septembrie, românii au pregătit un nou asalt în vederea ocupării redutei Grivița 2. În timpul acestei pregătiri au căzut la datorie soldatul Iordache Dumitru din Stoenеști, plasa Sabaru, și genistul Aristache Dumitru, din Tîncăbești, împușcat de inamic la 3 septembrie 1877, cum consemnează documentele unităților respective, Regimentul 1 linie și Compania 3 geniu²⁰. Trei zile mai târziu, a avut loc asaltul propriu-zis asupra Griviței 2. Românii au fost iarăși respinși, cu pierderi mari; dar pentru ca generațiile următoare să trăiască într-o Românie independentă și-au jertfit viața ilfovenii Avram Ilie (Bulbucata), Florea Dumitru (Vîrteju), Petrache C-tin (Domnești), soldați în unități de infanterie, geniu și vînători. Odată cu ei au căzut eroic caporalul Tuță Radu, din Bulbucata, sergentul Iliescu Filip, din Giurgiu, componenți ai Regimentului 1 linie²¹. Bustul acestuia din urmă va străjui, pentru nemoarte, alea celor 23 de eroi naționali, așezată în prezent în importantul centru de la Dunăre.

Și la 7 octombrie 1877, cu prilejul repetării asaltului asupra Griviței 2, au căzut morți noi tineri ilfoveni: caporalul Ghergușe Iordan și soldatul Gion Tudor, ambii din Slobozia-Giurgiu, Răduinea Radu și Roșea Neacșu, din Vieru, Mazilu Marin din Putineiu, toți luptători în Regimentul 5 dorobanți; caporalul Călin Stan, din Domnești, soldatul Dumitrescu Vasile (Plătărești), ambii din batalionul 1 vînători²². Tot cu aceeași ocazie au căzut la datorie caporalul Pârveu Nicolae (Comana), soldații Băjenaru Petre, din aceeași comună, Pieleanu Neacșu (Daia), Bocea Dumitru (Letca), Badea Avram (Ciorogirla)²³. Cu aceștia, numărul ilfovenilor căzuți în cele trei asalturi române asupra Griviței 2, consemnați în documentele militare, ajungea la 54²⁴. Ei deveneau astfel un simbol al luptei pentru ca România să devină egală în drepturi cu celelalte state independente.

¹⁷ *Ibidem*, p. CCXX—CCXXIV. Vezi și Adrian Pascu, *Ilfovenii și Independența*, VIII și X, în „Steagul roșu” din 26 februarie 1977, p. 2 și 26 martie 1977, p. 2.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ D.I.R.I., vol. VI, p. 362 și 415.

²⁰ *Ibidem*. vol. VII, p. 353.

²¹ *Ibidem*, p. 339, 350.

²² *Istoricul războiului...*, III, p. CCXXI—CCXXIV.

²³ *Ibidem*. D.I.R.I., vol. VII, p. 353.

²⁴ Adrian Pascu, *loc. cit.*

Asalturile următoare, cele de la Rahova, au reprezentat, de asemenea, strălucite succese ale armatei române. Noi jertfe au fost făcute și de această dată, dintre ilfoveni căzând morți Gheorghe Ioniță, din plasa Sabar, soldat în Regimentul 3 linie, Năstase Neacșu (din Popești), soldat al Regimentului 2 artilerie, Lungoaică C-tin, soldat în Regimentul 1 roșiori, deschizând seria celor șase eroi ai comunei Fierbinți²⁵. Cît privește luptele de la Opanez și Plevna, în ziua capitulării lui Osman Pașa, 28 noiembrie 1877, alături de Simion Badea, din Jilavele, au căzut ilfovenii Zaharia Ioan, Manea Nicolae și Pașocu Ioan²⁶.

De aceeași glorie s-au acoperit și ilfovenii care au căzut în asaltarea Smîrdanului: Ilie Ioan, din Domnești, Ioniță Nicolae (Lipia), Anghel Florea (Popești), Neacșu Tănase (Florești) și Crețu Neacșu (din Bucoveni)²⁷. Sau cei care, grav răniți, au murit în toamna anului 1878: Călin Ștefan, din Domnești, Dobre Vasile și Pîrvulescu Ilie, din Frumușeni²⁸. La fel și cei pe care îi găsim consemnați într-un „Anuar județean“ din 1906: sergenții Stănică Danciu și Ioachim Dumitru Ion, soldatul Adam Marin Marius, toți trei din Coșereni, Iancu Preda Nistor, din Armășești, Oancea Costache din Gîrbovi, Gână Marin, din Jilavele, Panait Manciu și Oprea Cristea, din Moldoveni, sergentul Ene Păun și soldații Dumitru Dumitru și Paraschiv Ioan, eroii din Manasia²⁹.

Desigur, exemplele pot fi continuate. Nu numai documentele militare, la care în general am apelat pînă acum, cuprind numele eroilor ilfoveni căzuți morți în războiul de Independență. Mulți au rămas consemnați pe monumente locale, pietre de mormînt și plăci comemorative aplicate în biserici — la Alexeni, Bucșani, Călugăreni, Chiselet, Greci-Grădiștea, Joița, Malu Roșu-Armășești, Mihai Bravu, Pietrele-Băneasa și celelalte sate de lingă Giurgiu, la Prundu, Roata de Jos, Vidra³⁰. Mulți dintre aceștia, născuți în anii luptei pentru Unire, erau ridicați din familii de țărani clăcași, împroprietăriți apoi la 1864. Unii, cum era cazul lui Andrei Alecu, soldat în Regimentul 8 linie, sau Ioniță Ionașcu, din Regimentul 6 dorobanți, eroii din Greci de Sus, ilustrau o adevărată continuitate a luptei sociale și naționale. Primul, descindea dintr-o familie atestată de documente încă din perioada lui Matei Basarab³¹. Al doilea, era nepotul unui contemporan al lui Tudor Vladimirescu și fiul unui clăcaș care a luptat alături de Mircea Mălăeru. Urmașii săi au participat la răscoala din 1888 și au îmbrățișat ideile socialiste, solidă punte către transformările revoluționare de azi³².

La 1877—1878 s-au ridicat eroi ilfoveni care au rămas în viață, destinați „să arate fiilor lor ce este vitejia“. Ne gîndim la căpitanul Simion Zaharia, din Broșteni-Ion Roată, sergentul Rusu Ioan, din Călugăreni, soldații Cazacu Petre, Parpală Dragomir și Tănase Dumitru de pe valea Sabarului și din Răsuceni, toți luptători în Regimentul 1 linie, „răniți la atac“ în fața Griviței 2; la Ene Bratu, de fel din Dărăști, comandantul unei subunități din Regimentul 3 linie, la soldatul Savu Pană (Grădiștea), din aceeași unitate, soldații Vasile Ioan (din Valea Măcrișului), Lazăr Stanciu (din Singureni), Cesneanu Gheorghe (din Iepurești), Ion Nicolae (Crețești), Deadu Gheorghe (Merii Petchii), Dinu Iordache (Cornetu), Panait Iordache (Dărăști), Sandu Ticu din Tămădău³³. Cu toții s-au întors acasă în toamna anului 1878, purtînd cu demnitate pe piept medaliile „Virtutea Militară“, „Apărătorii Independenței“, „Serviciul Credincios“ și „Crucea Trecerea Dunării“. Și alături de ei mulți alții, ale căror nume continuăm să le aflăm prin investigarea

²⁵ Ibidem, în „Steagul roșu“ din 26 martie 1977, p. 2.

²⁶ Istoricul rîzboiului..., III, p. CCXXIII.

²⁷ Ibidem.

²⁸ Ibidem, p. CCXXI—CCXXIV.

²⁹ „Anuarul județului Ialomița“, Călărași, 1906, p. 118—123.

³⁰ Adrian Pascu, — op. cit. (XI), în „Steagul roșu“ din 9 aprilie 1977.

³¹ Teodor Pascu, Adrian Pascu, Grădiștea-Căldurșani. Schiță monografică privind evoluția satului Greci (Ilfov), ms., 1974, p. 180.

³² Ibidem, p. 175—176. Vezi și Adrian Pascu, Vitejii din Greci-Grădiștea, în „Steagul roșu“ din 16 aprilie 1977, p. 5.

³³ D.I.R.I., vol. VII, p. 340, 346, 347, 351, 354.

documentelor inedite, cum este cazul celor 18 participanți din satele Greci de Sus, de Mijloc și de Jos, menționați într-un act din 1908.

Alte nume sînt păstrate în tradiția locală, în conștiința urmașilor. Există însă și cazuri în care, deocamdată, nu cunoaștem numele participanților la actele de bravură din 1877. Anonimatul explică și mai convingător nestrămütata voință a poporului nostru de a-și „cuceri cu arma în mînă, prin mari sacrificii și jertfe de sînge suveranitatea de stat a patriei“³⁵, cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul educației politice și al culturii socialiste din 1976.

Jertfa de sînge a locuitorilor ilfoveni, prin cei aproape 200 de fii căzuți morți și răniți pe cîmpul de luptă al războiului de Independență, a fost admirabil întregită prin contribuția materială. Efort caracteristic întregii arii locuite de români³⁶, subscrierile cu o parte din avuția maselor populare din județul Ilfov, cu „tot aurul“ lor, cum spunea un contemporan³⁷, au început încă din luna aprilie 1877.

Astfel, au oferit gratuit cai și furaje pentru armată locuitorii din Domnești, Popești, Afumați, Belciugatele, Dragomirești, Rădulești (Brazii), Micșunești-Nuci, Fierbinți, Hagiești, Ileana, Creța-Dascălu, Corbeanca, Lipia Bojdani³⁸. Ulterior, pe măsură ce aprovizionarea armatei de operațiuni angajate în asalturile hotărîtoare solicita noi eforturi, au oferit animale pentru transport locuitorii din Giurgiu, Stănești, Hodivoaia, Mihăilești, Frăsinet, Clejani, Brăniștari, Călugăreni, Bucșani, Mîrșa, Bulbucata, Roata, Crevedia Mare, Mereni, Grădiștea-Comana, Dărăști³⁹. De asemenea, trebuie avut în vedere că din această zonă au fost făcute și numeroase rechiziții pentru transport, în punctele de concentrare de la Frătești și Băneasa-Giurgiu fiind utilizate zilnic de care pentru armata rusă și pentru aprovizionarea celei române⁴⁰. Uneori, numărul carelor solicitate a fost mult mai mare. Astfel, diutr-un raport întocmit la Călugăreni rezultă solicitarea a peste 250 de care din plasa Neajlov pentru o singură zi⁴¹. Cît privește mijloacele de transport care porneau din Frătești spre punctele de concentrare din sudul Dunării, un raport al responsabilului acțiunii evidențiază eliberarea a 557 de bilete de încărcare, pentru tot atîția săteni⁴². În total, peste 12 000 de care au fost puse la dispoziție de ilfoveni, parcurgînd peste 500 000 km.

Au oferit gratuit cai și mijloace de transport pentru armată și locuitorii din zona nord-estică a județului Ilfov — din Broșteni, Bărbulești, Armășești, Borănești⁴³. În Urziceni, potrivit unui raport din 1 august 1877⁴⁴, acțiunea a avut un caracter colectiv. Prin contribuții bănești depuse de 32 de agricultori și comercianți au fost cumpărate mijloace de transport, în timp ce alți locuitori au oferit cai necesari. Documentul consemna nominal inițiatorii acțiunii; dintre cei care au oferit sume de la 10 la 100 lei, menționăm pe Anton Mogoș, Radu Petrescu, Ilie Stoicescu, Stoica Stemate, Grigore Constantin, Niculae Atanasiu, Panait Spiliatopol, Dușu Ploieșteanu, Gheorghe Ispas, Stanciu Constantin, Mihalache Siu Mihalache, frații Mihalache și Drăgan Georgescu, frații Niță și Panait Mihăilescu⁴⁵.

³⁵ Teodor Pascu, Adrian Pascu, op. cit. p. 111.

³⁶ Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și culturală educațivă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilaterale dezvoltate și al comunismului în România*, București, Edit. Politică p. 16.

³⁷ Nichita Adăniloale, *Contribuția maselor populare la susținerea războiului de independență*, în „Studiul. Revista de istorie“, tom. 20, 1967, nr. 3 p. 439—457.

³⁸ T. C. Văcărescu, *Luptele românilor din 1877—1878*, București, 1887, p. 17.

³⁹ Arh. Cent. St., M. I., Com. dos. nr. 91/1877, f. 220—221; „Românul“ din 27 și 28 aprilie 1877.

⁴⁰ Arh. Cent. St., M. I., Com., dos. nr. 91/1877, f. 3 r-v.

⁴¹ D.I.R.I. vol. V, p. 532, 536; vol. VI, p. 274—275, 369—371, 540—543, ș. a.

⁴² *Ibidem*, p. 548—549.

⁴³ *Ibidem*, vol. V, p. 276—277.

⁴⁴ Arh. Cent. St., M. I. Com. dos. nr. 41/1877, f. 254, 297.

⁴⁵ *Ibidem*, dos. nr. 42/1877, f. 126.

⁴⁶ *Ibidem*, f. 127 r-v.

Același caracter organizat l-a avut și acțiunea de subscriere cu bani și ofrande materiale, a căror valoare a fost pînă la circa o jumătate de milion de lei. Practic toate obștile din Ilfov au participat, fiind îndrumate de inimoși locuitori, din a căror inițiativă au fost organizate comitetele locale pentru ajutorarea răniților și armatei. În reședințele județene București și Giurgiu (apoi Comana) au acționat comitete care au strîns bani pentru cumpărarea de arme. Bunăoară, între 18 septembrie și 2 noiembrie 1877, la Giurgiu a fost adunată suma de 10 555,10 lei, prin contribuția locuitorilor particulari din Vlașca⁴⁶. Din vechiul Ilfov, potrivit listei nr. 343 publicată de ziarul „Românul” din 18 decembrie 1877, alte numeroase persoane au depus importante sume de bani. Potrivit relatărilor aceluiași ziar, pînă la acea dată comitetul județean a strîns suma de 107 000 lei⁴⁷. Acțiunea a fost continuată și în primele luni ale anului 1878, cînd din Ilfov — potrivit rapoartelor din 22 ianuarie și 27 martie — s-a strîns pentru cumpărarea de arme încă 6 850 de lei⁴⁸. Circa 2 250 lei au fost folosiți, în aceeași perioadă, pentru cumpărarea obiectelor de îmbrăcăminte necesare soldaților⁴⁹. Înșiși membrii Comitetului permanent județean au constituit un exemplu în această acțiune de o deosebită semnificație patriotică.

Inițiativele comitetelor de plasă au fost la fel de numeroase. Deja unele au fost menționate în circuitul științific. Este vorba de acțiunile organizate în plășile Negoiești, Mostiștea și Oltenița, de unde, în toamna anului 1877, au fost strînși circa 30 000 de lei⁵⁰, precum și în plasa Comana, unde au fost depuși pentru cumpărarea de arme 7 000 lei⁵¹. Cît privește acțiunea de la Negoiești, aceasta a atras 29 de autorități comunale, care au subscris lunar suma de 156 lei, pentru spitalul „Independența”⁵².

La nivelul fiecărei localități au fost strinse, de asemenea, importante sume de bani și cantități de cereale și alte produse agro-alimentare, obiecte de îmbrăcăminte și încălțăminte, articole necesare tratamentului răniților și dotării spitalelor. În multe așezări ilfovene — Gurbănești, Roata, Dărăști, Domnești, Popești, Ghimpați, Comana, Mihăilești, Stoienesti, Bărcănești, Herăști — au acționat autorităților comunale. În altele direct sătenii. Bunăoară, la Condești inițiatorii acțiunii au fost Ioniță sin Ioniță, Marin Tănase, Ghiță Tudor, Vasile Frangulea, Matache Popescu, Radu Oprea, Dide Costache, Nae Radu, Stan Ulescu și George Marin⁵³.

Cele mai active centre pentru ajutorarea armatei au fost comitetele locale organizate de femeile patriote. Despre activitatea comitetului din Urziceni au luat cunoștință toți locuitorii ariei românești, prin intermediul „României libere” din 18 august 1877. Redacția acestui ziar mulțumea public comitetului pentru sumele de bani subscrise de harnicele mame, care prin gestul lor — releva ziarul — „probau cît e de răspîndit simțul patriotic între cetățenii noștri”⁵⁴.

La fel de active au fost și locuitoarele din Oltenița, reprezentate, în documentele vremii, prin inimoasele Eliza Aron, Matilda Davidovici, Leanca Vesler, Aneta N. Teodor⁵⁵. Din inițiativa lor, consemnau ziarele „L'Orient” și „Românul”, au fost strinse sume de bani și obiecte pentru răniți. Același lucru îl făcea la Giurgiu Estera Luca⁵⁶.

Și sătencele ilfovene au răspuns cu aceeași hotărîre. Este suficient să reamintim gestul celor 23 de mame din Greci de Mijloc și Greci de Jos — între care Maria Florică, Paraschiva Prunaru, Safta Marin, Păuna Radu, Maria Ciobanică. Ele au țesut

⁴⁶ Ibidem, dos. nr. 45/1877, f. 425.

⁴⁷ „Românul” din 18 decembrie 1877.

⁴⁸ Arh. Ist. Cent. M. I. Com., dos. nr. 47/1877, f. 92 și 203.

⁴⁹ Ibidem, f. 92.

⁵⁰ „România liberă”, din 29 octombrie (st. v.) 1877.

⁵¹ D.I.R.I., vol. VI, p. 266—287.

⁵² Ibidem, p. 196—197.

⁵³ Arh. Cent. St., M. I. Com., dos. nr. 41/1877, f. 184.

⁵⁴ „România liberă” din 18 august 1877.

⁵⁵ „Românul” din 28 septembrie 1877.

⁵⁶ Ibidem, 2 decembrie 1877.

cu hărnicie și răbdare pînă pentru răniți⁵⁷. La fel și locuitoarele din Armășești, animate de Elena Angelescu, Polixenia Petrescu și de eleva Anghelina Ioanide⁵⁸. Aceasta din urmă nu era un caz izolat. Și alți elevi au acționat asemănător. La Budești, spre exemplu, a oferit sume de bani tînărul Apostolescu Constantin, practicant la oficiul din localitate⁵⁹.

Tinerii studioși urmau exemplu educatorilor, care, de asemenea, au oferit importante sume de bani. Așa au procedat învățătorii D. Dumitrescu, din Preasna și G. T. Aproxeanu, din Gurbănești, care au subscris, pe întreaga perioadă a războiului de Independență, câte 6 lei noi pe lună, în contul Societății Crucea Roșie⁶⁰. Colegul lor din Urziceni, G. D. Macaron, a atras în acțiunea de depunere elevii din clasele mici, fapt consemnat la loc de cinste de o publicație bucureșteană⁶¹.

Cu aceeași energie au sprijinit armata Independenței și lucrătorii de la calea ferată. București-Giurgiu. Unul dintre aceștia, Ioan Mateescu a subscris primele sume în stația Comana, înainte de intrarea în lupte a armatei române. Ulterior, după cum rezulta din nota trimisă Ministerului de Interne, la 4 august 1877, el a continuat să plătească suma propusă chiar și în condițiile trecerii „sub drapel”⁶². Desigur, acest sergent rezervist ilfovean, încadrat în compania doua a batalionului de geniu, constituia unul dintre multiplele exemple de înaintași care au îmbinat strălucit efortul material cu cel al participării directe pe cîmpul de luptă al războiului de independență, ducînd mai departe tradițiile istorice ale luptei de apărare a pămîntului strămoșesc.

DES ASPECTS CONCERNANT LA PARTICIPATION DES MASSES POPULAIRES DU DEPARTEMENT D'ILFOV À LA GUERRE D'INDÉPENDANCE

R é s u m é

En s'appuyant sur les documents historiques de l'époque, quelques uns inédits, les auteurs de l'étude mettent en évidence la participation plénière des masses populaires du département d'Ilfov (en tenant compte de l'actuelle structure géographique) dans l'effort historique et national de 1877—1878. Sont révélés les aspects concernant la défense calme et ferme du bord ilfovin du Danube, en avril 1877, puis la contribution dans l'ensemble des différentes opérations de lutte. De nombreux exemples illustrent les actes de bravoure et l'héroïsme prouvés par presque 200 habitants du département, morts ou blessés, pendant les assauts décisifs de Grivița 2, de Plevena de Rahova et de Smîrdan. Ensuite est présentée la contribution matérielle de la paysannerie du département, des habitants de Giurgiu, d'Oltenița et d'Urziceni, la contribution des enfants, de la jeunesse et des vieillards, des femmes et des hommes, des travailleurs des chemins de fer, des élèves et du personnel didactique, des représentants de toutes les autres catégories sociales. Les calculs réalisés permettent encore une fois la distinction du caractère populaire de la Guerre d'Indépendance, du fait que chaque communauté, chaque citoyen a contribué à l'obtention de l'éclatant succès historique de 1877—1878.

⁵⁷ Ibidem, 18 noiembrie 1877.

⁵⁸ Ibidem, 6 octombrie 1877.

⁵⁹ Arh. Cent. St., M. I. Com., dos. nr. 41/1877, f. 30 ;

⁶⁰ Ibidem, dos. nr. 42/1877, f. 317.

⁶¹ „România liberă”, nr. 76 din 13/25 august 1877, p. 2.

⁶² Arh. Cent. St., M. I. Com., dos. nr. 42/1877, f. 15.